

RISØR KOMMUNE
Enhet Hope oppvekstsenter

Stolt

Jeg gir andre positive tilbakemeldinger.
Jeg tar ansvar for å gjøre best mulig innsats i alle arbeidsoppgaver.
Jeg vil være med på å lage et godt miljø i gruppen.
Jeg fremme andre og skylder av det andre gjør.

@risoroppvekst

Engasjert

Jeg er engasjert i eget arbeid og tar ansvar for min egen læring.
Jeg prøver stadig nye løsninger og metoder som kan være vakkelig.
Jeg spør om hjelp.
Jeg er opptatt av og tar ansvar for naturen og klima rundt meg.

@risoroppvekst

Raus

Jeg har fokus på det jeg får til, og prøver å løse oppgaven på nytt om det blir feil.
Jeg viser andre respekt og inkluderer andre i samarbeid og lek.
Jeg er åpen og snillig mot andre.
Jeg snakker til andre, og ikke om dem.

@risoroppvekst

«Plan for trygt og godt skole og barnehagemiljø på Hope oppvekstsenter»

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Arbeidet kan deles inn i tre punkter:	3
Forankring	4
Hva er mobbing?	5
Når mobbing utvikler seg.....	5
Direkte mobbing	5
Indirekte mobbing	5
Digital mobbing	5
Forebygging i barnehage og skole (tips fra Udir)	6
Inkludering	6
Bygge gode relasjoner	6
Sosiale aktiviteter	7
Viktig med nulltoleranse	7
Kampen mot mobbing starter i det små	7
Utvikle et positivt miljø	7
Hva virker ikke?	7
Vennskap og lekens betydning for å fremme et trygt og godt skole og barnehagemiljø	8
Aktivitetsplikt	9
Sårbare barn.....	11
Robuste barn	11
Foreldresamarbeid	12
Tips til foreldre og foresatte	12
Snakk med barna.....	12
Voksne er rollemodeller	12
Mobbing er alltid voksnes ansvar	13
Tverrfaglig samarbeid.....	13
Disse tiltakene har vi på Hope oppvekstsenter	14
Overgang barnehage - skole.....	15
Kilder	16
Nyttige nettsider for ansatte og forelder:.....	16
Mål for Hope oppvekstsenter	17
Vedlegg 1 – Barnesamtalen i barnehagen.....	18
Vedlegg 2 – Aktivitetsplan barnehage.....	19
Vedlegg 3 - aktivitetsplan skole.....	22

Innledning

Hope oppvekstsenter skal jobbe kontinuerlig med at alle barn skal ha et trygt og godt skole og barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. Denne planen er et verktøy for å arbeide med helsefremmende arbeid og trygge ansatte i sitt arbeid med å innfri lovkravene i opplæringsloven og barnehageloven som omhandler psykososialt skole og barnehagemiljø.

«Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.» (Rammeplan, 2017 s.7)

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle.

»Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Føler elevene seg utrygge, kan det hemme læring. Trygge læringsmiljøer utvikles og opprettholdes av tydelige og omsorgsfulle voksne, i samarbeid med elevene. De ansatte på skolen, foreldre og foresatte og elevene har sammen ansvar for å fremme helse, trivsel og læring, og for å forebygge mobbing og krenkelser. I arbeidet med å utvikle et inkluderende og inspirerende læringsmiljø skal mangfold anerkjennes som en ressurs»
Elevmedvirkning må prege skolens praksis. Elevene skal både medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet som de skaper sammen med lærerne hver dag (Kunnskapsløfte, 2020 s. 17).

Arbeidet kan deles inn i tre punkter:

1. Fremme trygge og gode barnehage- og skolemiljø

Skolens og barnehagens systematiske arbeid for å sikre at alle barn opplever et trygt og godt psykososialt miljø er en del av den ordinære pedagogiske praksisen, og er ofte universelle tiltak som kommer alle barn til gode.

2. Forebygge mobbing og andre krenkelser.

Skolens og barnehagens systematiske forebyggende arbeid retter seg mot å minske risikoen for at uønskede hendelser skal skje. Hensikten med arbeidet er å forebygge slik at krenkelser ikke oppstår og tidlig kunne avdekke krenkelser.

3. Håndtere mobbing og andre krenkelser

Barnehagens prosedyre skal beskrive hvordan barnehagen skal avdekke, stoppe og følge opp hendelser der barn blir utsatt for krenkelser.

FNs barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon ivaretar barns grunnleggende menneskerettigheter. Oppfyllelsen av rettighetene innebærer at det legges til grunn et barnesentrert perspektiv og at barnets egenverdi og opplevelser skal anerkjennes. To sentrale rettigheter i denne sammenheng er barnets rett til vern mot diskriminering og barnet rett til beskyttelse mot fysisk og psykisk krenkelse som mobbing.

Barnehageloven § 1 og kapittel VIII, Psykososialt barnehagemiljø

§ 1 Formål

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Rammeplan for barnehagen, 2017 s.11

«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.»

Opplæringsloven

§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø - Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-3. Nulltoleranse og førebyggjande arbeid - Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane

§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø - Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Risør kommuneplanen samfunnsdel 2023-2025

«Alle opplever tilhørighet og gode relasjonar som fremmer trivsel»

- Skaper trygge og gode miljø i inkluderende fellesskap.
- Bruker BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) handlingsveileder for tverrfaglig samarbeid, tidlig innsats og medvirkning.
- Sikrer overgangene i hele utdanningsløpet, fra barnehage til videregående skole.
- Fokuserer på raushet, respekt og mangfold og bidrar til at alle skal oppleve vennskap.
- Ser fritiden som en viktig arena for trivsel og mestring.
- Ser barnehager og skoler som viktige nærmiljøsentere hvor foresatte og samfunnet for øvrig bidrar i inkluderende fellesskap.

Hva er mobbing?

Det er vanlig å forstå mobbing som gjentatte og bevisste negative handlinger fra en eller flere personer, rettet mot en person som har vanskelig for å forsvare seg.

Det finnes ulike definisjoner av hva mobbing er. For den som opplever mobbing er dette likevel noe konkret, som ikke kan prates vekk eller bortforklares. Den som blir mobbet er ikke i tvil om hva som skjer. Mobbing handler om å bli gjort ensom av andre og fratatt tryggheten du trenger for å fungere.

Når mobbing utvikler seg

Utstenging, krenkelser og plaging kan utvikle seg til mobbing hvis dette er systematisk eller pågår over tid.

Når barn, unge eller voksne utsetter andre for denne type atferd, må dette tas tak i så tidlig som mulig. Alle som oppdager utstenging, krenkelser og plaging skal derfor melde fra.

Eksempler på mobbing kan være:

- å bli holdt utenfor
- å få ulike typer negativ oppmerksomhet
- å bli slått, dyttet eller pirket på
- å bli presset eller truet til å gjøre ting du ikke ønsker selv

Direkte mobbing

Mobbingen er synlig for andre med åpne fysiske eller verbale angrep.

Indirekte mobbing

Dette er mobbing som foregår mer i det skjulte. Eksempler kan være å stenge noen ute fra vennegjengen, baksnakke, spre negative rykter eller sende meldinger med negativt innhold på mobil eller i sosiale medier.

Digital mobbing

Når mobbingen skjer med digitale verktøy på ulike digitale arenaer kaller vi det digital mobbing. Mobbingen kan for eksempel foregå via mobil, tekstmeldinger, e-post, bilder, video, via ulike nettsider og apper, og i ulike sosiale medier.

Når voksne krenker barn

Hva slags krenkelser kan voksne utsette barn for?

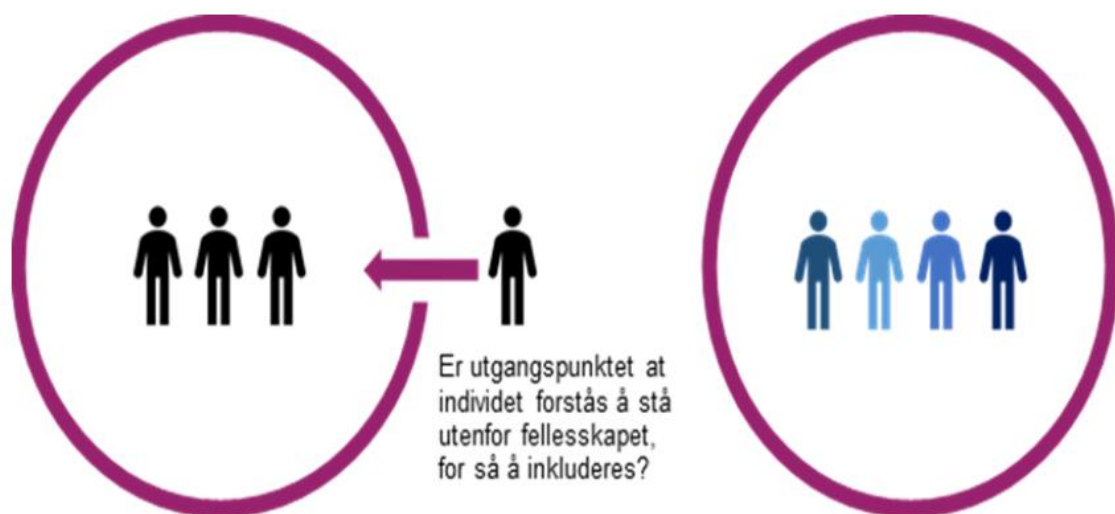
- å bli ropt til eller kjeftet på
- å bli latterliggjort
- å bli ydmyket
- å få lavere karakter enn fortjent
- å bli ignorert
- å bli nektet tillatelse til å gå på do
- å bli utstengt fra aktiviteter og leker
- å bli tiltalt med kallenavn
- å bli utsatt for kroppskrenkelser
- å bli straffet

Forebygging i barnehage og skole ([tips fra Udir](#))

Trygge og nærværende voksne. Klare regler og konsekvenser når de brytes. Bygge gode relasjoner mellom barn, unge og voksne. Vi vet mye om hva som skal til for å forebygge mobbing.

Inkludering

Inkludering handler om å tilpasse læringsmiljøet til mangfoldet blant barn og elever, og gi alle reell mulighet til å delta i det faglige og sosiale fellesskapet. Et inkluderende læringsmiljø verdsetter mangfold, noe som ifølge forskning er en helt nødvendig forutsetning for å skape et inkluderende læringsmiljø. I et inkluderende læringsmiljø har alle sin naturlige tilhørighet, og ingen betegnes som inkluderte. Høyre side av figuren under illustrerer inkluderende holdning; alle er forskjellige, men de hører likevel hjemme i fellesskapet (Statped.no).

Figur: Jørn Østvik

Forskning på tiltak mot mobbing viser at det som fungerer best er såkalt omsorgsfull kontroll. Dette innebærer at voksne gir både positiv og negativ anerkjennelse. Barnehager og skoler må ha tydelige regler, og brudd på reglene bør få konsekvenser. Det er behov for å være streng. Samtidig bør ikke barna oppleve atferdsreguleringen som altfor stram og kontrollerende.

Bygge gode relasjoner

Voksnes må arbeide for å skape gode relasjoner til barna og ungdommene, men også barnehagers og skolens relasjoner til foreldrene. De voksne må kjenne barna godt og være tett på dem. Uten gode relasjoner til barna og ungdommene, vil de voksne heller ikke få vite hva som skjer i og utenfor barnehagen og skolen.

De voksne må ha et positivt syn på barna og forsterke positiv atferd framfor å bare sanksjonere negativ atferd. I tillegg er det viktig å prioritere relasjonsarbeid, samt at ledelsen støtter og følger opp.

Sosiale aktiviteter

Miljøbygging handler om å skape gode relasjoner mellom barna og ungdommene; tiltak som fremmer tilhørighet, inkludering, fellesskap og samhold, gjennom turer og andre sosiale aktiviteter. Men slike aktiviteter kan også virke mot sin hensikt, hvis miljøet i gruppen er dårlig fra før av. Barnehage og skole må være bevisste på å skape et miljø der alle har en omsorg for alle i gruppen, selv om de ikke er venner.

Viktig med nulltoleranse

Arbeidet mot mobbing er ikke bare å slå ned på mobbing, men like mye å bygge opp under gode verdier, ro og orden og ha klare regler, samt nulltoleranse mot plaging. Når voksne ser at noen blir plaget, skal de reagere.

Kampen mot mobbing starter i det små

Kampen mot mobbing starter egentlig før noen blir mobbet. Voksne som bryr seg, som er til stede der barn og ungdom oppholder seg. Tilsyn fra voksne ute er ett av de mest effektive tiltakene mot mobbing. Det er også viktig at barna har aktiviteter de kan holde på med når de er ute og at barn, ungdom og voksne er tolerante overfor hverandre. En inkluderende holdning der ingen holdes utenfor fellesskapet er avgjørende.

Utvikle et positivt miljø

Barna og ungdommen må oppmuntres til å være positive overfor hverandre. Et annet tiltak er å lære barna beskyttelsesferdigheter til å stå imot plaging og å hjelpe andre med sosial trening.

Hva virker ikke?

Det fungerer verken å være for streng eller for ettergivende. Er voksne for strenge, kan alt fra mindre krenkelser til vonde og langvarige mobbesaker forbli skjult. For å få kunnskap om hva som faktisk foregår, må voksne ha god kjennskap til barnegruppens «indre liv», også utenfor barnehagen og skolen.

Mye som i utgangspunktet er gode ideer kan fungere mot sin hensikt hvis det er tilfeldig eller ubetenksomt utført, ifølge forskere. Mange har sosiale tiltak og aktiviteter som gjennomføres på rutine, ut fra en tanke om at det å gjøre noe hyggelig ikke-faglig sammen i seg selv virker sammensveisede og positivt. Men alt fra vennegrupper og turer til store kulturprosjekter kan faktisk forsterke mobbing og utenforskap.

Skoler og barnehager må være bevisste på hva de ønsker å oppnå gjennom aktiviteter og tiltak. De må også tenke gjennom hva som kreves av tilrettelegging og regi fra de voksne for at de faktisk skal virke inkluderende og fellesskapsbyggende.

Vennskap og lekens betydning for å fremme et trygt og godt skole og barnehagemiljø

Barn har et grunnleggende behov for å være del av et sosialt fellesskap, delta i lek og oppleve vennskap. Leken er en arena for barnas utvikling, læring, sosial kompetanse og språk. Gode sosiale ferdigheter og språk er nøkkelen til gode samhandlinger. Barnehagen skal bidra til at alle barn får oppleve glede, spenning og samhold gjennom lek. Leken gir barna erfaringer med demokratiske prosesser i samhandling med andre som å lytte, ta initiativ, samarbeide, hjelpe til og vente på tur. En god balanse mellom barneinitiert og voksenstimulert aktiviteter, skaper rom for jevnaldningsrelasjoner og vennskap. Leken skal ha en sentral plass i livet i skole og barnehagen.

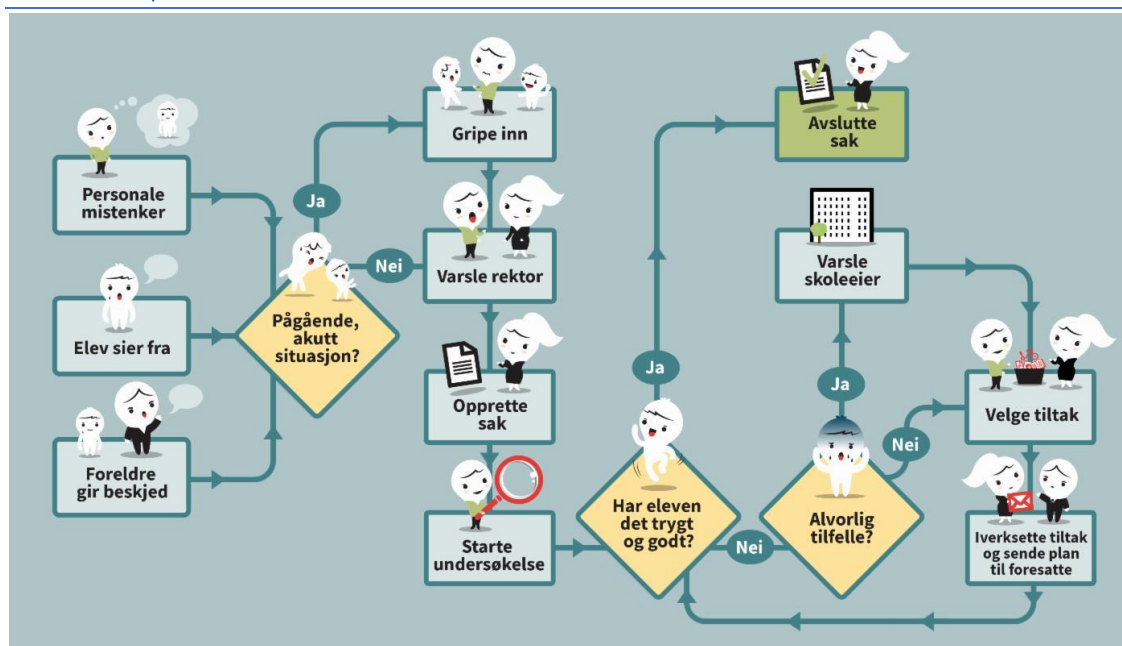
Vennskap er på mange måter grunnleggende med tanke på å kjenne seg ivaretatt. Forskning viser at barn som ikke har venner lettere havner i risikozonen for å krenke andre og bli utsatt for krenkelser selv. Å passe inn i fellesskapet er en viktig drivkraft for det vi gjør, og det antas å være en sammenheng mellom barns ønske om å opprettholde og forsterke vennsksrelasjoner, og mekanismer som systematisk stenger andre ute. Ansatte må være bevisst barns behov for å høre til og deres frykt for å stå utenfor.

“I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.” (Rammeplan, 2017 s.22)

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle (kunnskapsløfte 2020, s. 17)

Aktivitetsplikt

1. Følge med

Opplæringsloven og barnehageloven slår fast at skoler og barnehager har en aktivitetsplikt. Alle voksne som arbeider eller er tilstede på skolen/barnehagen plikter å melde fra om plaging, krenkelses og mobbing også fra andre voksne. Skolen må ha inspeksjonsrutiner som omfatter alle områder av skolen/barnehagen, og særlig ha fokus på overgangssituasjoner mellom undervisning og friminutt.

2. Gripe inn og om mulig stoppe

Alle som arbeider på skolen/barnehagen har videre en plikt til å **gripe inn for å stanse** krenkelses dersom det er mulig. For å være i stand til dette, må ansatte også ha kunnskap om hvor grensen går for å gripe inn. Ofte handler det om å umiddelbart stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse annen fysisk krenkelse, stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som krenker andre elever/barn verbalt.

3. Si ifra til rektor

Ansatte må ha kunnskap om hva som kjennetegner en elev om ikke har et trygt og godt skole/barnehagemiljø, slik at de kan varsle når det er nødvendig. Om en ansatt avdekker eller får mistanke om at en elev/barn ikke har det trygt og godt på skolen, må rektor varsles. Foreldre eller eleven selv skal også varsle rektor om de opplever utrygghet på skolen/barnehagen.

Skolen/barnehagen må ha klare rutiner for varsling, og være tydelige på hvor terskelen skal gå for å benytte meldeskjemaet. Terskelen kan gjerne være lav for å sikre at saken blir systematisk undersøkt, før man enten velger å sette inn tiltak eller avslutte.

4. Undersøke

Når en elev/barn ikke har det trygt og godt på skolen/barnehagen, må skolen/barnehagen **undersøke saken**. Skolen/barnehagen skal ha et klart system for undersøkelsesfasen for å sikre at det er mulig å **avdekke årsakene** til dette, slik at **riktige tiltak** kan settes inn. Her er det viktig at elevens stemme blir hørt. Alle barn har rett til å uttale seg i saker som angår dem selv.

I saker som handler om en elevs/barnets psykososiale skole/barnehagemiljø, må skolen/barnehagen **høre alle elever som er involvert**. Skolen/barnehagen må spørre barnet hvordan har det. Skolen/barnehagen skal **lytte til hva både barnet og de foresatte mener**, både når det gjelder elevens situasjon og **hva de mener skal til for at hun eller han skal få det trygt og godt**.

Når en elev sier at skole/barnehagemiljøet ikke er trygt og godt, eller når skolens undersøkelse av saken viser dette, skal skolen/barnehagen så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven/barnet får et godt og trygt skole/barnehagemiljø.

Det som er best for eleven/barnet skal være grunnleggende for skolens/barnehagens arbeid. **Det er svært viktig at eleven blir hørt og får medvirke i både undersøkelsene og i forslag til tiltak.**

5. Lage en aktivitetsplan

Skolen/barnehagen må beskrive tiltakene i en egen aktivitetsplan. Tiltakene skal være basert på undersøkelsene som er gjort og en analyse av situasjonen.

Planen må inneholde følgende:

- Hvilket problem som skal løses?
- Hva har skolen/barnehagen planlagt å gjøre?
- Når skal tiltakene gjennomføres?
- Hvem er ansvarlig for gjennomføringen?
- Når skal tiltakene evalueres?

Skolen/barnehagen må også **dokumentere** arbeidet som er gjort, observasjonene og analysene for å oppfylle aktivitetsplikten.

Det er positivt at det er elevens/barnets opplevelse av skole/barnehagemiljøet som skal legges til grunn for om aktivitetsplikten utløses. Slik sikrer lovverket at aktivitetsplanene skolene utarbeider hjelper elevene/barna til å gjenopprette en opplevelse av et trygt og godt skole/barnehagemiljø, heller enn å definere om elevene/barna har vært utsatt for krenkelser eller mobbing.

Skolen/barnehagen skal følge opp dette helt til eleven/barnet opplever at det er trygt og godt på skolen/barnehagen.

Sårbare barn

Barn med funksjonsvansker, språkvansker, atferdsvansker, sosio-emosjonelle vansker, eller de som har utfordringer i hjemmesituasjon, kan være ekstra sårbare for krenkelser. Ansvaret for å løse uønskede hendelser, skal aldri plasseres hos barna. De som jobber i barnehage og skole må være oppmerksomt tilstede med barna, observere, fange opp, gripe inn, støtte og veilede for å forebygge uheldige samspillsmønstre mellom barna.

Hvis et barn krenker et annet barn, er det ofte et signal på at det ikke har det bra selv. Derfor er det viktig at personalet i barnehagen og skolen passer på at disse barna også blir ivaretatt og får hjelp til å håndtere sine utfordringer. Det kan handle om en frykt for å stå utenfor, det å passe inn i fellesskapet er en viktig drivkraft for det vi gjør.

Det er de ansattes ansvar å fange opp de barna som er spesielt utsatte, og de må ha kunnskap om:

- Hvordan kartlegger og følger vi opp sårbare barn?
- Hvordan hjelper og støtte vi sårbare barn til å utvikle et godt selvbilde og fungere godt sammen med andre barn og voksne?

Barn har ulike styrker og ressurser, det gjelder å legge til rette for at de får brukt dem. Ansatte skal bidra til å skape toleranse for et mangfold for å unngå diskriminering, ekskludering og krenkelser i hverdagen.

Robuste barn

Det kan oppstå et spenningsforhold mellom lovens krav om nulltoleranse og barnets mulighet til å lære seg og håndtere vanskeligheter i spill med andre. Foresatte og ansatte må samarbeide om hvordan de skal bidra til å styrke barns robusthet, tåleevne og motstandskraft, i møte med hverdagens opp- og nedturer.

Målet er at barna skal stå trygt i seg selv, være bevisst sine ressurser, håndtere vanskelige situasjoner og komme styrket ut av erfaringer de får gjennom livet. De ansatte skal veilede barnet til å håndtere det som oppleves som vanskelig. Det å skille mellom hva barn må lære seg å tåle for å bli robuste, og det å bli utestengt eller krenket kan i enkelte tilfeller være vanskelig. Da må man gå tilbake og gjøre undersøkelser slik plikten beskriver, og i slike tilfeller blir samarbeidet med foreldrene ekstra viktig.

Psykisk helse og kunnskap om egne følelser henger nøye sammen. Derfor er det viktig at barn blir kjent med egne følelser, slik at de kan forstå og håndtere de på en god måte. Gjennom å jobbe med følelser i hverdagen lærer barn hvordan de skal håndtere de på en hensiktsmessig måte. Det er når følelsene samarbeider med fornuften vi fungerer best. Når barn forstår egne følelser, øker også evne til å forstå andre.

Lærerplan sier blant annet:

“Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende.”

Videre står det: “Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte. Aktuelle områder innenfor temaet er fysisk og psykisk helse, levevaner, seksualitet og kjønn, rusmidler, mediebruk, og forbruk og personlig økonomi. Verdivalg og betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner hører også hjemme under dette temaet.

Foreldresamarbeid

De foresatte skal tas med i skolens og barnehagens arbeid for å fremme et trygt og godt Skole/barnehagemiljø, både gjennom informasjon og medvirkning. Skolen/barnehagen skal legge til rette for en dialog preget av åpenhet, respekt og likeverd. Foresatte skal være trygge på at skolen/barnehagen tar kontakt dersom de opplever at deres barn er involvert i en uønsket hendelse eller ikke har det bra i skolen/barnehagen. Det skal være lav terskel for å melde fra til skolen/barnehagen dersom foresatte opplever endret atferd eller mistriksel hos barnet sitt, og de skal være trygge på at bekymringen tas på alvor.

«Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Barnehagen skal legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet.» (Rammeplan, 2017 s. 29).

Tips til foreldre og foresatte

Hjemmet er en viktig arena hvor barn og unge tilegner seg og øver på sosiale ferdigheter. Derfor har du som foresatt en nøkkelrolle i forebyggingen av mobbing.

Snakk med barna

Alle barn trenger å utvikle evne til refleksjon, forståelse av følelser og sosial kompetanse. Da blir de også bedre rustet til å håndtere mobbing, enten den rammer dem selv eller andre. Barn som har slike sosiale ferdigheter får lettere venner og klarer bedre å holde på dem. De blir også bedre på å løse konflikter som oppstår.

Hjemmet er en viktig arena for å lære disse tingene. Snakk med barnet om handlinger og væremåter, følelser og hvordan mennesker skal behandle hverandre allerede fra 2-3-årsalderen. Hjelp barnet å sette seg inn i andres situasjon og se andres behov.

Når barnet ditt kommer hjem og forteller om en som ble holdt utenfor lek, kan det være en god anledning til å snakke med barnet om det som skjer:

- Hva tenker du om det som skjedde?
- Hvordan tror du han opplevde å bli holdt utenfor?
- Hvorfor tror du vennene gjorde det?
- Hva kan du gjøre neste gang du ser en elev bli holdt utenfor leken?

Når dere tenker høyt sammen om slike situasjoner, kan barnet ditt lettere sette seg inn i hvordan det er å bli satt utenfor, ikke ha venner og være litt annerledes. Det kan bidra til at barnet ditt neste gang noe skjer kan gripe inn og støtte andre som opplever noe liknende.

Voksne er rollemodeller

Som foreldre er vi viktige rollemodeller for barna våre. Når vi snakker positivt om andre, hjelper vi dem med å utvikle gode sosiale ferdigheter. Ikke prat stygt om andre foran barna. Vær inkluderende og vis toleranse. Lær barna konfliktløsning og å bruke språket til å formilde tanker og følelser. Vis også barna at det er lov til å feile og å si unnskyld.

Mobbing er alltid voksnes ansvar

Skal vi vinne kampen mot mobbingen krever det at skole, hjem og lokalmiljø har en samordnet tilnærming til mobbing. Ved å arbeide for vennskap flyttes fokuset fra mobbing, og vi bør ha en tilnærming som fokuserer på hele barnegrupper.

Mange barn vet mer om hvordan man mobber enn hvordan man inkluderer, rett og slett fordi vi voksne snakker mer om hva man ikke skal gjøre, enn hva man skal gjøre.

Selv om mobbing er barnas problem, er det alltid vi voksne som har ansvaret.

Noen tips:

- Bli kjent med andre foreldre! En god relasjon mellom de foresatte, og et etablert foreldrefellesskap, vil styrke følelsen av et felles ansvar for at alle barn skal ha det bra i barnehagen/på skolen.
- Ta opp spørsmål på foreldremøter og drøft sammen.
- Snakk om god nett-oppførsel hjemme, om å sette grenser, være skeptisk og vise respekt.
- Lær barna at hvis de har noe stygt å si, skal de holde det inni seg.
- Start vennegrupper i regi av skolen eller foreldre.
- Gjør barna klar over at det å stenge noen ute, spre rykter og lignende også er mobbing og fortell dem hvor alvorlig det kan være.

Vil du vite mer?

- Nullmobbing.no
- Dubestemmer.no
- [Redd Barna: Nettvett](#)
- [Barnevakten: Mobbing skal ikke skje](#)

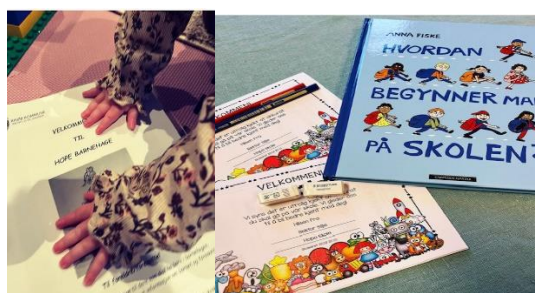
Tverrfaglig samarbeid

For å fremme et trygt og godt skole og barnehagemiljø og forebygge og håndtere mobbing og andre krenkelser, kan det være hensiktsmessig med et nært samarbeid med andre instanser i kommunen, som for eksempel Mobbeombud, PPT, Barnevern, Helsestasjon og barnehage/skole/SFO. Bekymring rundt enkeltbarns utvikling og trivsel kan tas opp i ressursteam som er barnehagens møtearena med PPT, helsestasjon og barnevern, og hvor andre aktuelle fagpersoner kan inviteres inn. Risør er BTI – kommune, BTI-modellen skal kvalitetssikre helhetlig og koordinert innsats uten oppfølgingsbrudd. Den skal bidra til tidlig innsats, samordning av tjenestene og brukermedvirkning. BTI-modellen gir et rammeverk for innhold som vil utvikles i takt med utvikling i tjenester og møtetelefora. [Se her for mer informasjon.](#)

Disse tiltakene har vi på Hope oppvekstsenter

Felles:	Barnehagen	Skolen
<ul style="list-style-type: none"> • Godt overganger som skaper trygge barn/elever. • Tverrfaglig tema som legger til rette for samarbeid på tvers. • Fokus på tett og godt foreldresamarbeid. • Faste utviklingstema rundt arbeidet for å skape godt miljø rundt barna/elevene våre. • Jobber for å skape robuste og selvstendige barn og elever. • Har sosialt fokusområde hver måned. • Gjennom FAU får vi mange felles opplevelser der vi blir enda bedre kjent. • Følger kommunal plan for «sosial kompetanse» • Følger kommunal «språkplan» for å sikre godt språkkompetanse for alle. • Følger «Mangfoldsplan» og «Oppvekstplan» 	<ul style="list-style-type: none"> • Primærgrupper, små grupper i barnehagehverdagen som skaper trygghet. • Fokus på lek i blanda grupper. • Språkgrupper som er tilpasset det enkelte barnet. • Har fokus på alternativ kommunikasjon slik at alle kan uttrykke seg på sin måte. • Fokus på hverdagsspråket, lager gode språkarena. • Språkfokus i alle aktiviteter som skaper gode forutsetninger for barnas sosiale og emosjonelle utvikling. • Bruker verktøyet jeg.vet.no • Bruker tid på at alle blir sett og lyttet til hver dag. • Deltar på kompetanseprogrammet: «Inkluderende praksis i barnehagen» gjennom UIA. • Følger kommunalplan «God pedagogisk praksis» • Barnesamtaler 2 ganger i året 	<ul style="list-style-type: none"> • Har en inkluderende undervisning for alle. • Lager kurs i ulike grupper for å sikre at alle opplever mestring i arbeidet med grunnleggende ferdigheter. • Leketime på tvers av alle trinn. • TL – i alle friminutt. • Tid til samtale og refleksjon for å løse utfordringer i hverdagen. • Vekt på muntlige ferdigheter for å sette ord på følelser og opplevelser. • Gir variert undervisningsmetoder slik at alle skal føle seg inkludert og oppleve mestring hver dag. • Bruker lek og samarbeid som metode i mange ulike læringsarena. • Elevkelder • Elevsamtaler 2 ganger i året

Overgang barnehage - skole

Tidspunkt:	Hva skjer?
Aktiviteter med skolen:	Førskolebarna er med på arrangement i skolen: <ul style="list-style-type: none">- Skidag til Vegårshei.- Turer sammen med 1. – 4. trinn.- Besøk i klasserommet til 1. – 2. trinn.- Ulike temaarbeid- Annethvert år er de med til den store dyrehagen.- Lesestunder- Svømming- Førskolegruppe med Karine
Våren:	Kontaktlærer besøker barnehagen for å observere førskolebarna. Førskolegruppe for alle førskolebarna en gang per måned. Barn som ikke går i barnehagen, får også tilbud om å være med. Alle besøk er beskrevet i semesterplan for ansatte. Overgangssekken blir brukt med førskolebarna. Leser bøker om skolestart.
Januar:	Foreldre før skriv om førskoleplanen for våren og innkalling til innskriving.
Februar:	Innskriving/besøk hos rektor sammen med foreldrene. Alle får skrivebok, blyant, viskelær.
April:	Foreldrene mottar et brev med informasjon. Sammen med brevet mottar de hefte "Snart førsteklasseforeldre".
Mai:	Møte mellom styrer (evt. pedagogisk leder) og kontaktlærer til 1. trinn. Informasjon utveksles.
Juni:	Foreldremøte for foreldrene. De får møte kontaktlærer dersom det lar seg gjøre. Timeplanene for høsten blir delt ut.

Kilder

Udir.no – [Skolemiljø \(udir.no\)](https://www.udir.no) og [Læring og trivsel i barnehagen \(udir.no\)](https://www.udir.no)

Bergen kommune – Skyfritt [Bergen kommune - Skyfritt – inkluderende oppvekstmiljø i Bergen](https://www.bergen.kommune.no)

Indre Østfold kommune – Robust Ungdom [Robust Ungdom - Indre Østfold kommune \(io.kommune.no\)](https://www.io.kommune.no)

Nyttige nettsider for ansatte og forelder:

Her finner du nyttige lenker – for ansatte

Barnehageloven - [Gå til Lov om barnehager.](#)

Opplæringsloven kapittel 9A - [Opplæringsloven på Lovdata](#)

Nullmobbing.no - [Gå til nettside](#)

Forandringsfabrikken - [Gå til nettside](#)

Oppvekstombudet - [Gå til nettside](#)

Dubestemmer.no - [Gå til nettside](#)

Barnevakten - [Gå til nettside](#)

Voksne for barn - [Gå til nettside](#)

Robust ungdom - [Robust Ungdom - Indre Østfold kommune \(io.kommune.no\)](https://www.io.kommune.no)

Redd barna - [Ingen Utenfor - undervisning for et trygt skolemiljø - Redd Barna](#)

Jeg Vet - [Jeg vet](#)

Bruk hue - [Bruk Hue - Gratis verktøykasse om nettvett og nettmobbing! - Bruk Hue](#)

Udir – [Barnehage- og skolemiljø \(udir.no\)](https://www.udir.no)

Statped - [Spesialpedagogikk | statped.no](https://www.statped.no) og [Inkludering | statped.no](https://www.statped.no)

[Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø \(udir.no\)](https://www.udir.no)

[Kompetansepakke om trygt og godt barnehagemiljø \(udir.no\)](https://www.udir.no)

Nettsider for foreldre:

[Mobbing og utrygghet Archives - Foreldreutvalget for grunnopplæringen \(foreldreutvalgene.no\)](https://www.foreldreutvalgene.no)

[Nullmobbing.no](https://www.nullmobbing.no)

[Dubestemmer.no](https://www.dubestemmer.no)

[Redd Barna: Nettvett](#)

[Barnevakten: Mobbing skal ikke skje](#)

[Mobbing - Bekjemp og forebygg mobbing - Redd Barna](#)

[Mobbing - hvordan kan foreldre hjelpe? | Bufdir](#)

Mål for Hope oppvekstsenter

RISØR KOMMUNE
DEN HVITE BY VED SKAGERRAK

Mål for «Risøroppvekst»

- Alle har et likeverdig faglig tilbud som er tilpasset deres behov og utvikling.
- Alle får økt mestringstro og motivasjon i sin hverdag.
- Alle opplever tilhørighet og gode relasjoner som fremmer trivsel.

Hope oppvekstsenter

Vi skal:

- Være gode på strukturert leseopplæring
- Skal ha system på intensive kurs og språkgrupper tilpasset den enkelte
- Lek for å trene sosial kompetanse og inkludering
- Variert opplæring gjennom fellestema
- Vi skal gi barn og elever digitale læringsmetoder som skaper inkludering og motivasjon.
- Vi skal ha vekt på undring og refleksjon.

Et oppvekstsenter det er godt å være en del av
Skape trygge barn
Selvstendighet
Lage gode rammer for læring og trivsel

Åpenhet og medvirkning
Ha tid
Se alle barn og voksne
Dele og samarbeide
Framsnakke hverandre og barna/eleven/foresatte.

En oppvekst for fremtiden
Grundig språkopplæring
Variert læringsarena
Digital kompetanse
Refleksjon og undring
Samarbeid og felles læring

Vedlegg 1 – Barnesamtalen i barnehagen

Barnesamtaler

Vi skal nå gjennomføre barnesamtale med de eldste barna. En barnesamtale er en samtale hvor barnet og en voksen snakker om hvordan barnet har det i barnehagen.

Samtalen skal ikke avdekke problemer eller negative ting fra barnet sin side, men synliggjøre hva barnet liker å holde på med og gjøre.

Eksempler på spørsmål er:

Hva liker du å gjøre når du er i barnehagen?

Når blir du ekstra glad i barnehagen?

Når blir du ekstra lei deg i barnehagen?

Hva er du flink til?

Det vi finner på samtalene vil bli brukt til å sikre en enda bedre hverdag for hvert enkelt barn. Det er fint hvis dere kan snakke litt rundt dette samme med barna.

Hilsen oss på Hope barnehage.

Spørsmålene vi stiller barna:

Hva liker du å gjøre når du er i barnehagen?

Hvem er det gøy å leke med?

Har du en god venn i barnehagen?

Hva pleier dere å leke? Hvor?

Er det noe som ikke er gøy i barnehagen?

Hva er gøy med grupper?

Hva er gøy med samling? Være ute? Hva er kjedelig?

Når blir du ekstra glad i barnehagen?

Når blir du ekstra lei deg i barnehagen?

Er det noen som erter deg i barnehagen? Blir du lei deg da?

Hvem trøster deg?

Hva er det gøyeste med tur?

Er det noe du skulle ønske du kunne lære i barnehagen?

Hva er du flink til?

Hva vil du bli flinkere til?

Er det noe de voksne syns du er flink til?

Gleder du deg til å komme i barnehagen?

Får du lov å bestemme noe i barnehagen?

Er det noe du vil fortelle?

RISØR KOMMUNE

Enhet skole og barnehage

«Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.»

Lov om barnehager § 42

Planen gjelder: _____

Barnehage/avdeling: _____

Ansvarsperson: _____

Steg 1 – mottatt varsel om bekymring

Dato for mottatt varsel om bekymring:
Mottaker:
Bakgrunn for bekymring: ☐ Barnehagens observasjoner ☐ Utsagn fra barnet ☐ Henvendelse fra foreldre ☐ Annet (utdyp)
Hva handler bekymringen om – beskriv:

Steg 2 – undersøkelser Barnehagen foretar nødvendige undersøkelser.

Dette kan dreie seg om samtale med foreldre, samtale med barnet/barna, observasjoner el. annet. Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste jf. barnehageloven § 3, skal legges til grunn. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Hvilke undersøkelser har barnehagen gjort?	
Hva har kommet frem i undersøkelsene?	
Er det nødvendig med ytterligere undersøkelser? Utdyp.	

Steg 3 – Møte før iverksetting av tiltak I dette møtet fremlegges denne aktivitetsplanen.

Når enighet om tiltak, signerer partene som er tilstede, bakerst i dokumentet

Dato:	
Til stedet på møte:	
Tiltak som iverksettes – (ved flere tiltak kan disse godt nummereres)	
Beskrivelse av tiltak – hvordan skal dette gjøres i praksis:	
Begrunnelse for valg av tiltak – hvilke problemer skal tiltakene løse	
Mål for prosessen (beskriv gjerne ønsket situasjon):	
Når igangsettes tiltak – dato:	
Ansvarlig for tiltak: Dato for oppfølgingsmøte	

Steg 4 – evalueringsmøte

Dato:	
Til stedet:	
Har tiltak hatt ønsket effekt? Foresatte: Konkretiser hvordan tiltaket har hatt effekt. Opplever foresatte at problemet er avhjulpet?	
Har tiltak hatt ønsket effekt? Barnehagen: Konkretiser hvordan tiltaket har hatt effekt. Opplever barnehagen at problemet er avhjulpet?	
Har barnet, foresatte og barnehagen en felles opplevelse om at barnet har det trygt og godt i barnehagen?	☐ Ja – gå til lukking av sak ☐ Nei – gå til neste punkt – nye tiltak*

*Hvis nei: Kopier steg 3 (boksen som omhandler tiltak) og steg 4 (boksen som omhandler evaluering). Gjentas til saken kan lukkes.

Steg 5 – lukke sak

Barnet, foresatte og barnehagen har en felles opplevelse av at barnet har det trygt og godt i barnehagen. Konkretiser fra alle parter.	
--	--

Signeres i første møte, ved enighet om tiltak.

Ansvarsperson/styrer

Forelder Dato og signatur

Signeres når sak er avsluttet.

Ansvarsperson/styrer

Forelder

Vedlegg 3 - aktivitetsplan skole

Aktivitetsplan – opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5

Elevens navn		Født	
Klasse		Aktivitetsplan nr.	

1. Bakgrunnen for at skolen oppretter en aktivitetsplan

Hvordan har skolen fanget opp at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Når mottok skolen beskjeden	

2. Skolens undersøkelse av saken

I skjema nedenfor skal dere beskrive undersøkelsene skolen har gjort for å få en forståelse av de faktorene som utløser, påvirker og opprettholder problemet. Dere skal oppgi hvilke undersøkelser dere har gjennomført, tidspunkt for undersøkelsene, hvem som gjennomførte dem, og hva undersøkelsene viste. Dersom det ikke er hensiktsmessig å omtale alle funn her, kan skolen vise til daterte referater fra elevsamtaler, møter og observasjoner.

Forslagene til undersøkelser under er ikke ment som en liste der alt skal gjennomføres, men en liste med ideer.

[Nyttig lenke:](#)

Undersøkelse	Gjennomført - når	Funn
Samtale med elev (den som skriver planen). Elevens subjektive opplevelse av skolehverdagen. Elevens tanker om hva som skal til for at skolehverdagen kan bli bedre (tiltak). Hvilke tiltak mener eleven fungerer og ikke fungerer dersom skolen allerede har satt inn tiltak for å sikre at eleven skal ha et trygt og godt skolemiljø?		
Observasjoner i klasserommet		
Elevundersøkelse: Sosiogram		
Observasjoner i friminutt og overganger		
Friminuttlogg		
Samtaler med foresatt (sosiallærer og lærere)		
Elevsamtale (med kontaktlærer)		
Utviklingssamtale		
Relasjonskartlegging voksne-barn Jfr. lenke UDIR		

3. Samlet vurdering av funn

Dato	
Opprettholdende faktorer	

4. Vurdering av elevens beste med tiltak

Skolen må hele veien i prosessen vurdere hva som er til elevens beste i saken. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må veie hensynet til elevens beste opp mot andre hensyn, det går frem av Barnekonvensjonen.

Skolen bør gi en oppsummering av hvordan tiltakene ivaretar elevens beste, for eksempel at de vil ivareta elevens ønsker, elevens behov for trygghet, forutsigbarhet og vennskap slik at han/hun får gode rammer for læring. Målet med tiltakene skal ikke bare være for å få en slutt på krenkelser og/eller mobbing, men også for at eleven skal ha en opplevelse av tilhørighet, og et skolemiljø som er trygt og godt. Hovedvekten av tiltakene i aktivitetsplanen bør derfor være på klasse og skolenivå. Hvis eleven har BTI stafettlogg må en vurdere om tiltakene skal inn i stafettloggen. Hvis andre tjenester skal medvirke i planen må det innhentes samtykke.

Individnivå

Tiltak – hva?	Tiltak- Hvordan?	Tiltak – hvorfor? (Knyttet opp til opprettholdende faktorer)	Ansvarlig person	Når (fra dato-til dato/")	Evaluerings – når, hvordan og hvem? Er tiltaket fremdeles egnet? Trengs det andre tiltak?

Skolenivå

Tiltak – hva?	Tiltak- Hvordan?	Tiltak – hvorfor? (Knyttet opp til opprettholdende faktorer)	Ansvarlig person	Når (fra dato-til dato/")	Evaluerings – når, hvordan og hvem? Er tiltaket fremdeles egnet? Trengs det andre tiltak?

--	--	--	--	--	--

Hjemnivå

Tiltak – hva?	Tiltak- Hvordan?	Tiltak – hvorfor? (Knyttet opp til opprettholdende faktorer)	Ansvarlig person	Når (fra dato-til dato/")	Evaluerings – når, hvordan og hvem? Er tiltaket fremdeles egnet? Trengs det andre tiltak?

5. Evaluering

Skolen skal følge opp saken, og dere må evaluere om tiltakene dere har satt inn har ført til at eleven har fått det bedre på skolen. Hvis evalueringen viser at eleven fortsatt ikke har det trygt og godt på skolen, skal skolen vurdere å sette inn andre eller mer intensive tiltak.

Når		Hvem	
-----	--	------	--

Hvis du ikke er fornøyd med hva skolen gjør for at (du/barnet ditt) skal få det trygt og godt på skolen, kan du melde saken til Statsforvalteren i Agder, www.statsforvalteren.no/ag